

Често поставувани прашања и одговори

Прашање 1: Колку пациенти во исто време можат да бидат ставени на машина за дишење на Клиниката за инфективни болести и дали пациенти со коронавирус може да се примат и во другите болници во државата, каде е предвидено да се примаат пациенти со новиот вирус?

Одговор: Системот е подготвен и има точно пропишани протоколи за ваков тип ситуации. Клиниката за инфективни болести и фебрилни состојби располага со 110 кревети за пациенти. Одделот за интензивна и полуинтензивна нега има механичка вентилација за пациенти и целата клиника располага со довод на кислород. Како дополнителни центри се планирани и болниците во Штип, во Велес и во Гостивар, а по потреба и други медицински центри.

Прашање 2: Дали планирате да побарате помош од приватните болници во справување со коронавирусот, секако доколку се јави таква потреба и како тие би можеле да се вклучат со опрема, со кадар или со простор?

Одговор: Приватните болници немаат инфективни одделенија и според тоа не би можеле да се вклучат во ситуациите при справување со коронавирусот.

Прашање 3: Дали се дадени препораки за матичните лекари и болниците, кои не се директно опфатени со кризниот план?

Одговор: Извршена е едукација на инфектолози, микробиолози и матични лекари за запознавање со болеста, за клиничката слика, дијагностиката и испитувањето на болеста, како и за начинот на користење на личната заштитна опрема.

Прашање 4: Дали се размислува за евентуално дополнување на медицинскиот персонал во болниците, доколку почне да се шири вирусот?

Одговор: Секоја здравствена установа има подготвено оперативни планови по кои ќе се постапува во случај на потреба.

Прашање 5: Кога ќе биде набавена заштитна медицинска опрема и точно за кого е таа наменета?

Одговор: Заштитната медицинска опрема е наменета за здравствени работници вклучени во првата линија на одговор, како што се: 10-те центри за јавно здравје, Инфективната клиника, инфективните одделенија во државата, гранична полиција и аеродромски служби. Залихата која ја имаме е дистрибуирана во институциите,

а во тек е постапка за набавка на дополнителни количества, кои ќе бидат обезбедени по скратена постапка.

Прашање 6: Дали постојат сознанија околу тоа дали новиот вирус корона е чувствителен на високи температури, како што е вирусот на грип, на пример, и кога ќе се стопли времето да се намали и неговата активност? После колку време од контаминацијата вирусот може да се детектира со тестот што се прави во ИЈЗ и дали се можни лажно негативни тестови ако се направи премногу рано?

Одговор: Станува збор за нов вирус кој првпат се јавува и се шири меѓу луѓето и со сигурност не може да се предвиди неговото однесување во однос на сезоната. Тестовите со кои располага лабораторијата за вирусологија и молекуларна дијагностика се тестови кои ги препорачува СЗО. Скрининг тестот има осетливост од 5.2 копии на вирусната РНК во реакција. Првиот тест за потврда има осетливост од 3.8 копии на вирусната РНК во реакција, додека вториот тест за конфирмација е со осетливост од 8.3 копии на вирусната РНК во реакција. Станува збор за контаминација на средината, како и на предмети во нашата околина: кваки, маси и слично, бидејќи се смета дека хуманите корона вируси можат да опстанат на инертна површина на собна температура до девет дена, додека на повисока температура, секако, дека побрзо се уништуваат вирусните честички. Затоа, се препорачува да се кашла и кива во марамче или ракав за да не се контаминираат маси, телефони, кваки, штекери, тоалети, компјутери и сл. и се препорачува често чистење (со вода или со 70% алкохол) на контаминирани површини. Се смета дека времето на инкубација, односно времето од моментот на контакт на едно лице со вирусот до појава на симптомите е од два до 14 дена. Примерок за микробиолошка анализа се зема само од лице кое има развиено симптоми на инфекција, кои се карактеристични за новиот корона вирус (висока температура, сува кашлица, тешко дишење) и доколку пациентот одговара на дефиницијата на случај на СЗО, која е прифатена и во нашата држава. Кај лицата кои одговараат на дефиницијата на случај се очекува дека во земен примерок за анализа ќе се детектира присуството на вирусната нуклеинска киселина, а со тоа ќе се потврди и инфекцијата. За секој пациент се препорачуваат два примерока и тоа еден од горнореспираторен и еден од долнореспираторен тракт. Како и при секој вид лабораториско испитување, така и при ова, постои можност да се добијат лажно негативни резултати. Може да има различни причини за тоа, на пример несоодветно земен примерок за анализа, несоодветно чување на примерокот и транспортирање до лабораторијата, а постои можност и за лажно позитивен резултат. За таа цел, во процесот на лабораториско тестирање се вклучуваат неколку контролни механизми и микробиологот е во тесна консултација со клиничарот кој го води пациентот и се препорачува земање уште еден примерок за анализа. Сите досегашни резултатите од тестирањето за COVID-19 од лабораторијата на ИЈЗ беа потврдени од референтната лабораторија во Берлин.

Прашање 7: Дали се размислува на пациентите да им се препорача прво да ги контактираат матичните доктори телефонски, пред да одат кај нив во ординација, барем кога станува збор за совети?

Одговор: Според препораките и протоколите на Комисијата за заразни болести, сите патници, кои пристигнуваат од ризичните региони, како и тие кои се во самоизолација, веднаш штом почувствуваат какви било симптоми, карактеристични за „Ковид 19“ треба да се јават на телефоните за контакт при епидемиолошките служби, кои се достапни за територијата на целата држава. Мерките се воведени од самиот почеток и се препорачува секој граѓанин да ги следи овие препораки, кои укажуваат да не се оди на матичен лекар за да се избегнат ситуации во кои тие се ставаат во директен контакт и ризик со можно заболени пациенти.

Во прилог броевите за контакт при почувствувани симптоми карактеристични за корона вирусот:

ИЈЗ Скопје-078/387-194

ЗД Скопје - Ало докторе-02/15-123

ЦЈЗ Скопје-071/289-614

ЦЈЗ Битола- 071/261-330

ЦЈЗ Тетово-075/240-464

ЦЈЗ Штип-078/365-613

ЦЈЗ Велес-071/219-278

ЦЈЗ Кочани-071/373-913

ЦЈЗ Куманово-070/215-851

ЦЈЗ Охрид-070/723-029

ЦЈЗ Прилеп-076/475-747

ЦЈЗ Струмица-072/235-543

ПЕ Гостивар-076/365-161

ПЕ Гевгелија-078/545-444

Прашање 8: Каде да се лекуваат пациентите со кожни болести по временото затворање на Клиниката за дерматовенерологија?

Одговор: Пациентите кои имаат потреба од дерматолошки прегледи, најчесто не се од итен карактер и според проценката на степенот на итност од матичниот

лекар, преку националниот електронски систем МојТермин можат ќе добијат регуларен преглед во ГОБ „8 Септември“, каде што работата функционира непрекинато.

Прашање 9: Дали се планира да се стопира МојТермин за март и април, односно да се примаат само приоритетни пациенти?

Одговор: Во моментот сè се одвива нормално.

Прашање 10: Дали ќе се дистрибуира заштитна медицинска опрема на сите лекари, како и на матичните лекари во државата?

Одговор: Заштитната опрема за потребите на јавните установи е на располагање на лекарите и на медицинските сестри и засега има во доволен број. Матичните лекари спаѓаат под ПЗУ и тие се задолжени за самоснабдување.

Прашање 11: Во однос на мерките, од организацијата на работодавачи реагираат дека станува збор за препораки, кои немаат обврска да ги почитуваат, додека државните органи се задолжуваат да ги ослободат од работни обврски родителите на деца до 10 годишна возраст. Дали и за приватниот сектор ќе следат санкции, доколку не ги почитуваат мерките, бидејќи се уште нема прогласено официјално епидемија?

Одговор: Мерките важат за сите, за државни и за приватни компании, бидејќи оглед целта е да се заштити јавното здравје. Непочитувањето ќе биде санкционирано, согласно членовите 205 и 206 од Кривичниот законик за опасност од ширење заразни болести.

Прашање 12: Дали планирате дополнителни мерки на граничните премини и дали планирате затворање на границите по примерот на некои земји?

Одговор: На граничните премини полицајците одлично ја вршат работата, во однос на спроведување на прашалникот, веќе имаше и обуки на пофреквентни гранични премини од епидемиолозите од Институтот за јавно здравје, а Црвениот крст во континуитет е ангажиран со дополнителни човечки ресурси, пред се на граничните премини Табановце и Богородица, а се планира и зајакнување на екипите и на другите гранични премини.

Прашање 13: Каква е состојбата на пациентите кои се веќе во изолација и дали имаат симптоми?

Одговор: Сите пациенти позитивни на коронавирус се во стабилна состојба, со лесна клиничка слика, и во моментот, немаат потреба од механичка вентилација. Тие примаат и соодветна дополнителна терапија, а по потреба и антибиотска терапија.

Прашање 14: Дали ќе предложите одлагање на изборите, доколку ситуацијата со вирусот е вака алармантна?

Одговор: Постојано ја следиме состојбата, но навистина е многу тешко да се предвиди како ќе се развива. Во континуитет ја следиме состојбите и во околните земји, во Европа, најважно е што навремено ги преземаме потребните мерки. Воедно постојано апелираме сите да се придржуваат до мерките, бидејќи заштитата на здравјето е наш највисок приоритет.